

Zalai KAPOCS

A ZALAI ALAPÍTVÁNYOK, EGYESÜLETEK, NONPROFIT SZERVEZETEK
ÉS NÉPFŐISKOLÁK LAPJA
1997. 6. SZÁM

QUINTUS HORATIUS FLACCUS: THALIARCHUSHOZ

Látod, hogy áll mély hóban a csillogó
Soracte? már-már roskad a hó alatt
sok görnyedő fa, és csikorgó
fagyban a gyors folyamok beálltak.

Enyhítsd a telünket, tégy fahasábokat
a tűzre jócskán! Hozd ide kétfülű
kancsód, s merítsd most bőkezűbben,
ó, Thaliarchus, öreg borodból!

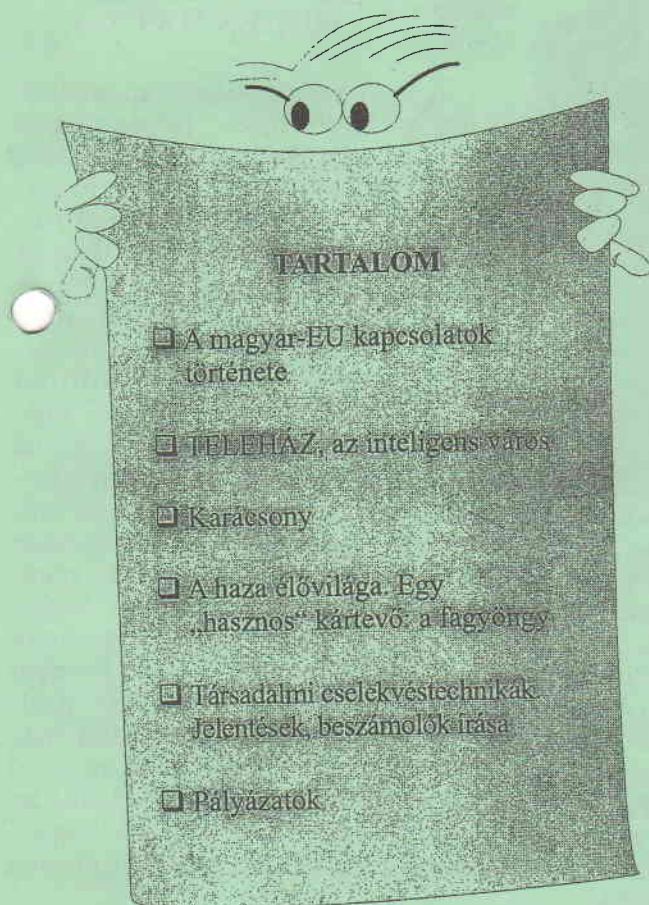
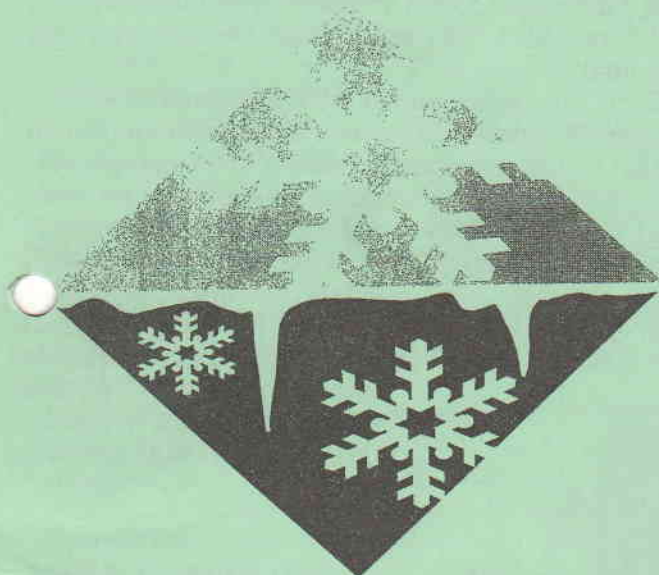
Csak bízd a többi isteneinkre. Ők,
mihelyt a zajló tengereket verő
orkánt lefognak, nem hajolgat
nyögve a ciprus, az ősi kőris.

Holnap mi lesz majd? azt ne kutasd! A sors
ahány napot nyújt, vedd nyereség gyanánt,
s a táncot és édes szerelmet
meg ne tagadd fiatal-magadtól,

míg friss erődtől távol a zsémbelő
vénség. Ma hívjon téged a versenyek
tágas mezője, s éjszakákon
lány susogás, megadott időben.

Ma hívjon elbújt kedvesed áruló
halk kuncogása, félreéő zugon,
s az elrabolt zálog, mi karján
vagy hamisan dacoló kezén volt.

Bedé Anna fordítása.

Európa mozgásban

A MAGYAR-EU KAPCSOLATOK TÖRTÉNETE

HIDEGHÁBORÚS SZEMBENÁLLÁS

Magyarország és a nyugat-európai integrációs intézmények viszonya sokáig ellenséges volt. A Közös Piac fennállásának első harminc évében hazánk „háttal fordított” a szervezetnek. A KGST és a Varsói Szerződés nem tette lehetővé a tagállamai számára, hogy más hasonló csoportosulásokkal – főként a NATO köré épült nyugati szervezetekkel – kapcsolatot tartsanak. A hidegháború idején a KGST és az Európai Közösség nem ismerte el egymást. A gyakorlatban ez azt jelentette, hogy kölcsönösen kerültek minden kapcsolatot a másik szervezettel, s csupán az egyes országokkal ápolták a hagyományos nemzetközi viszonyt. Habár a Közös Piac és a KGST egyaránt létezett és működött, mindkét szervezet nemzetközi szerepe csonka maradt, mivel éppen a legnagyobb szomszéd tagadta meg a másiktól a diplomáciai kapcsolatokat és a nemzetközi szerződések megkötését.

A hidegháború idején Európa három integrációs szervezetre tagolódott. E három nagy egység határait és belső működését a politikai-katonai együvé tartozás határozta meg. Az Európai Közösséget NATO-tagok hozták létre. Az Európai Szabadkereskedelmi Társulásban (EFTA) nagyjából semleges államok, a KGST-ben pedig a Varsói Szerződés tagországai kapcsolták össze gazdaságaikat. Az Európai Közösség és az EFTA tagállamai között a vállalatokat szoros kereskedelmi, sőt, tulajdonosi kapcsolatok fűzték össze.

Európa keleti és nyugati felét azonban politikai, katonai és gazdasági szakadék választotta el egymástól.

KORLÁTOZOTT GAZDASÁGI KAPCSOLATOK

A politikai kapcsolatok hiánya természetesen hatással volt a gazdasági együttműködés alakulására is. A KGST befelé fordult és igyekezett önellátásra berendezkedni. Tagországainak külkereskedelméből a hidegháború idején az Európai Közösség csupán tíz százalékkal részesedett. A Közös Piac elsősorban a többi nyugat-európai országgal, az USA-val és Japánnal fejlesztette a gazdasági együttműködést. Az EK külső kereskedelmében a KGST-államok összesen

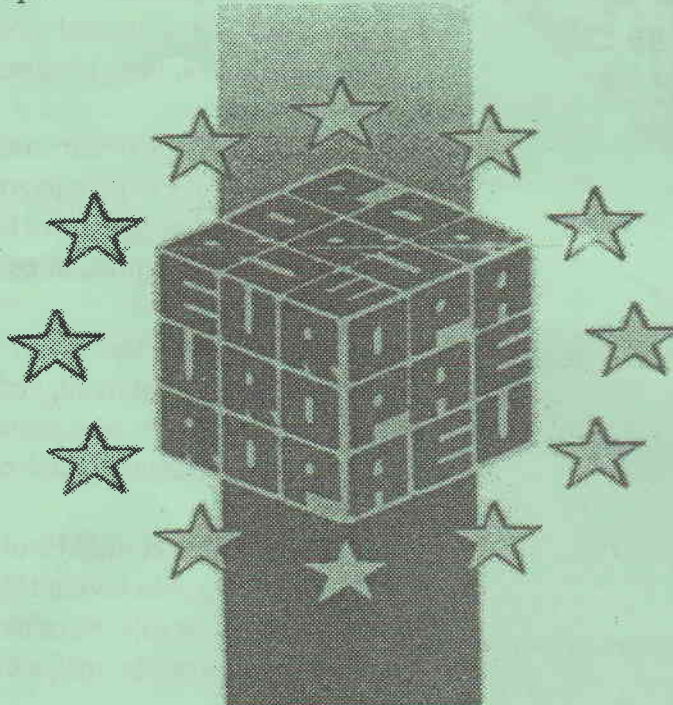
három-négy százalékot képviseltek. A kereskedelmet különféle korlátozások sújtották. A KGST-államokban az iparilag fejlett nyugati országokkal folytatott kereskedelem háttérbe szorult. A politikai sorrend mindannyiuknál a többi KGST-országgal kezdődött, ezt a fejlődő világ követte, a „fejlett tőkés” országokkal pedig igyekeztek az árucserét a szükséges minimumra korlátozni. A vállalatok nem tarthattak közvetlen kapcsolatot a nyugati cégekkel, csak az állami külkereskedelem csatornáin érintkezhettek a külföldi vevőkkel vagy szállítókkal. Áruhiteket sem fogadhattak el nyugatról.

A Közös Piac is korlátozta a KGST-államokkal folytatott kereskedelmet. Mindenekelőtt megkülönböztető kvótákat tartott érvényben számos kelet-európai termékre. Ezt a piaci költségektől elszakított, tervgazdasági árak veszélyével indokolta. A hadiipari felhasználás lehetőségére való tekintettel mindkét részről tilalom alá esett a legfejlettebb technikát képviselő termékek és eljárások adás-vétele. Emellett az utazási nehézségek, a vízumkötelezettség, a közlekedési és távközlési infrastruktúra szétszakítottsága is hátráltatta a gazdasági együttműködést.

A POLITIKAI ENYHÜLÉS HATÁSA

A kelet-nyugati kapcsolatok enyhülése fokozatosan mérsékelte a kereskedelem akadályait. Az igazi fordulat azonban csak akkorra érlelődött meg, amikor az Európai Közösség már a harmincadik születésnapját ünnepelte. A szovjet nyitás, a gorbacsovi külpolitika teremtette meg az előfeltételeket ahhoz, hogy az EK és a KGST végre elfo-

gadják egymást partnerként. E lépés szükséges volt ahhoz, hogy tagállamaik is szabadon tárgyalhassanak a másik szervezettel. A szovjet „peresztrojka” rendszermentő politikai kísérlete azonban sem az idejétmúlt államszocialista rendszert, sem pedig annak nemzetközi gazdasági szervezetét, a KGST-t nem tudta fenntartani. Magyarország és más KGST-tagállamok számára viszont éppen a KGST hanyatlásának, majd összeomlásának idején nyílt meg az út a közvetlen és akadálymentes kapcsolatépítéshez az EK-val. Három évtizednyi elszigeteltség örökségével kellett szembenézni és a késést gyors ütemben behozni.

A MAGYAR-EK VISZONY NORMALIZÁLÁSA

Magyarország a térségben elsőként rendezte viszonyát az Európai Közösséggel. A kapcsolatok „normalizálása” 1988-1989-ben történt meg. „Normalizáláson” azt értették, hogy a kölcsönös viszonyt a nemzetközi kapcsolatok normáinak megfelelő alapokra helyezik. Magyarország 1988-ban kereskedelmi és együttműködési megállapodás mintául szolgált a többi KGST-tagállamnak, amelyek a magyar példát követve előbb-utóbb megtették ugyanezt a lépést. A kereskedelmi és együttműködési egyezmény fő érdeme az volt, hogy lezárta a hidegháborús múltat. A megállapodás hétéves – 1995-ig termelő – programot tartalmazott a magyar kivített, diszkriminatív korlátozások fokozatos lebontására. Elvben lehetőség nyílt kölcsönös kereskedelmi könnyítések megadására és a gazdasági együttműködés beindítására is. A végrehajtás felügyeletére a megállapodás vegyes bizottságot hozott létre, ám ez egyetlen szabályos ülést tartott 1988 decemberében. Ezután ugyanis – a politikai változások hatására – a magyar EK-kapcsolatok viharos gyorsasággal fejlődni kezdtek.

A viszony normalizálásának fontos eleme volt az Európai Közösség nemzetközi jogi elismerése. Magyarország 1989 elején létesített diplomáciai kapcsolatot az Európai Közösséggel. Hazánkat kezdetben a brüsszeli székhelyű, a Belga Királysághoz és a Luxemburgi Nagyhercegséghez akkreditált nagykövet képviselte az Európai Közösségnél.

A PHARE-PROGRAM

Az Európai közösséghez fűződő viszony lépései pontosan követték a politikai átalakulást. A fejlett nyugati államok először azt a két kelet-közép-európai országot karolták fel, amelyekben megérték a rendszerváltás előfeltételei. A hét vezető gazdasági nagyhatalom 1989. július 14-i, párizsi ülésén elhatározta Lengyelország és Magyarország különleges gazdasági megsegítését. E döntésből született a PHARE-program is. A két ország nevét megőrkítő betűszó – Poland-Hungary... – később mind több átalakuló országot felölelő fogalommá vált. A Magyarországnak és Lengyelországnak szóló eredeti PHARE-program 1990. január elsejével lépett életbe. Ugyanekkor törölte el az EK a két országgal szembeni, hidegháborús eredetű importkorlátokat, amelyek kizárólag a tervgazdaságú államok termékeire vonatkoztak – és amelyek felszámolását másfél évvel korábban még hétéves program keretében képzelte el.

TÁRSULÁSI MEGÁLLAPODÁS

Ugyancsak 1990-ben kezdődtek el a tájékoztató megbeszélések egy új típusú társulási megállapodás megkötéséről. Ekkorra már Csehszlovákia is felzárkózott a politikai-gazdasági átalakulás élmezőnyéhez. A

három országgal 1990 decemberében kezdődtek meg és rekord idő alatt fejeződtek be a hivatalos tárgyalások. 1991. december 16-án Brüsszelben aláírták az első három Európai Megállapodást. A megállapodás magját alkotó kereskedelmi rendelkezések ideiglenes alkalmazására már 1992. március elsejétől sor került. A megállapodás teljes szövegét azonban mindkét oldalon a parlamenteknek is ratifikálniuk kellett. A magyar Országgyűlés 1992-ben jóváhagyta a társulási szerződést. Az Európai Közösség tagállamaiban a ratifikáció elhúzódott, és a társulási megállapodás teljes terjedelmében 1994. február elsejével lépett életbe.

A társulás a legmagasabb szintű kapcsolat, amelyet az Európai Unió kívülálló országokkal létesíthet. Az idők során az EU külkapcsolati rendszerében a társulásnak több változata alakult ki. A kelet-közép-európai országokkal az 1990-es évtized elején megkötött társulási megállapodások közle egységes modellt követelnek. Az Európai Unió eddig tíz „volt szocialista” országgal kötött ilyen jellegű szerződést. A kelet-közép-európai társult államok: Bulgária, a Cseh Köztársaság, Észtország, Lengyelország, Lettország, Litvánia, Magyarország, Románia, Szlovákia és Szlovénia. Tartalmi összevetés alapján megállapítható, hogy e megállapodások valamivel gyengébbek, mint például az EK-nak a nyugat-európai semleges országokkal vagy a Földközi-tengeri partvidék államaival korábban kötött társulási szerződésai. A társulás nem mindenben váltotta be a hozzá fűzött magyar reményeket. A mezőgazdaságban például a felek csupán bizonyos termékekre tettek kölcsönös engedményeket. A Magyarországnak nyújtott támogatás és tanácsadás megmaradt a PHARE-program szintjén. Nem nyílt meg az unió munkaerőpiaca sem a társult kelet-közép-európai országok előtt.

A TÁRSULÁSI VISZONY TARTALMA

A Magyar-EK Társulási Megállapodás legértékesebb része az, amely az ipari áruk szabadkereskedelmét irányozza elő. Eszerint több lépésben 2001-ig megszűnik minden vám és kvóta az ipari áruk kereskedelmében Magyarország és az Európai Unió között. A korlátok nélküli szabadkereskedelem gyakorlásához egységes versenyjogi követelmények tartoznak. A társulás már jelezte az EU versenyszabályozásának átvételére vonatkozó magyar kötelezettséget is. A megállapodás a gazdasági élet szinte valamennyi fontos területén kifejezi az együttműködés iránti elvi készséget. A magyar fél ötletein, kezdeményező készségén és kitartásán is múlik, hogy e szándékokból mennyi váltható valóra.

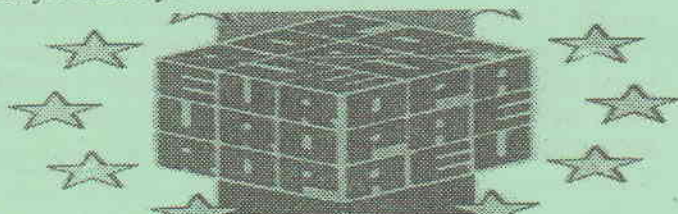
A megállapodás végrehajtásán a kormány szinten működő Társulási Tanács őrökdi. Az országgyűlési képviselők a Társulási Parlamenti Bizottság keretében ápolják a kapcsolatokat az Európai Parlamenttel. A társult viszony alapján megélénkült kapcsolat az Európai Unióval. 1993-tól az EU-nál akkreditált magyar képviselő – csakúgy, mint a NATO-képviselőnk – Brüsszelben különvált a belgiumi magyar nagykövetségtől. A különféle kormányzati szervek,

elsősorban a gazdasági tárcák vezetői és szakértői mind gyakrabban fordulnak meg az EU brüsszeli bizottságánál. A munkakapcsolatokban kölcsönösen megismerjük egymást. A magyar látogatók ízelítőt kapnak a terjedelmes jogi háttérrel működő és rengeteg bizottságot, intézményt foglalkoztató integráció mindennapjaiból. Az unió tisztviselői meggyőződhetnek a magyar szakértők felkészültségéről és képet alkothatnak a magyar államigazgatás színvonaláról és szervezetszervezéséről.

A TAGSÁG ÍGÉRETE

A társulás magában rejti a későbbi tagság lehetőségét és feltételeit. Az újabb tagok befogadásának szándéka lassan érlelődött meg a közösségnél. 1991-ben az EK még húzódozott attól, hogy a társulási megállapodásban konkrét ígéretet tegyen Magyarország későbbi tagságára vonatkozóan. 1993 közepén a közösség meghirdette azokat az alapvető feltételeket, amelyek teljesítése esetén hajlandó mérlegelni további államok felvételét. 1994 végén azt is meghatározták, hogy mely országok pályázhatnak majd EU-tagságra; e kör azonos a tíz társult országgal.

Az Európai Unióhoz fűződő viszony a kelet-közép-európai politikai és gazdasági átalakulás eredményeként a leendő tagság küszöbéig jutott. Magyarország mindvégig e felzárkózási folyamat élmezőnyében helyezkedett el.

TELEHÁZ AZ INTELLIGENS VÁROS

Ezekben az években véglegesülnek azok a változások, amelyek alapvetően megváltoztatják a ma élő, és még inkább a most felnövő nemzedékek életminőségét, és hazánk státusát az európai nemzetek közösségben. Az intézményrendszerek – és napjainkban még elsősorban az üzleti szféra – éve az infotechnika adta lehetőségekkel, mind határozottabb stratégiaváltást hajtanak végre. Már nem a polgárokat igyekeznek magukhoz vonzani, hanem megjelennek a polgárok otthonaiban. Ezzel összefüggésben át kell alakulnia a szellemi és fizikai infrastruktúrának, és a köznapok szokásvilágának is.

Szakértők egybehangzó becslése szerint az elkövetkező évtizedekben olyan változások történnek, melyeknek hatása csak az első ipari forradaloméhoz mérhető, és amelyekhez eddig évszázadok szükségeltettek. A hírközlési és területfejlesztési minisztérium támogatásával új lendületet kapott a teleházmozgalom, amely a kistépülésre korszerű informatikai eszközökkel ellátott centrumokat, teleházakat telepít. A városokban elérhető szolgáltatások számítógépekkel történő elérhetővé tételét célozta meg a digitális, vagy más néven intelligens város mozgalom.

A két párhuzamos, de hasonló célokat szolgáló mozgalom össze-

HÁLÓ(ZAT)ÉPÍTÉS

A rendszerváltás óta rengeteg munkahely szűnt meg, megingott a talaj még azok lába alatt is, akik egzisztenciájukat betonbiztosnak gondolták. Volt akinek sikerült gyökeret eresztienie valahol, sokan maradtak azonban olyanok, akiket régóta sodor az ár. Ők a rendszerváltás vesztesei. Próbálnak megkapaszkodni munkanélküli segélybe, szociális juttatásokba, de azzal csak az éhhalált lehet elodázní.

Célszerűbb munkahelyre vadászni. Mivel sok az eszkimó és kevés a főka, az éhen maradt „eszkimó” munkavállalóra magas jövedelem ígéretével vadásznak a háló(zat) építők. Az újságok „állást kínál” rovatában zömében olyan hirdetések vannak, ahol nettó 80100 ezer, vagy ennél magasabb havi fizetéseket ajánlanak. Vannak olyanok, akik változtatják a telefonszámokat, hogy ki ne derüljön, mely cégről van szó. Ha szegény „eszkimó” bekapja a csalit és beleakad a háló(zat)ba, az összekuporgatott pénzét kenyér helyett biztosításra, drága orvosi alkalmassági vizsgára, az „extra jövedelmet” biztosító munka külföldi betanulási költségeire, még ki tudja mire költheti a beígért nagy kereset reményében. Idejét és energiáját arra fordíthatja, hogy mást is bevonjon a háló(zat)ba (nevezhetjük pilótajátéknak, esetleg piramisépítésnek).

Ha valaki mindezek ellenére mégsem válik rövid időn belül milliommossá, esetleg még szegényebb lesz, ne a háló(zat)ban keresse a hibát – mondják a szervezők –, hanem saját magában. Így hát a szegény, becsületes „eszkimó”, aki képtelen másokat átverni, üres zsebbel mehet a jég alá (száradni).

Csillag Vilmos

kapcsolása, és így a város és a falu közötti különbség radikális csökkentése kitüntetett célja az Intelligens Régió Szövetségnek, amely szeptemberben jött létre.

Magát a programot dr. Lotz Károly közlekedési, hírközlési és vízügyi miniszter 1997. Március 17-én, szombathelyi látogatásakor hirdette meg. Elsőként Szombathely és a környékbeli kis települések csatlakoztak. Ezt követően a projektben való részvételi szándékát jelezte Somogy és Bács-Kiskun megye, ahol kísérleti programként teljes egészében vállalkozói alapon megkezdődött az ottani régió alapját képező információs és informatikai környezeti kiépítése.

Az országban elsőként 1997. április 17-én Nógrád megyében született hivatalos közgyűlési

határozat arról, hogy a megye hivatalosan csatlakozik a programhoz.

Dunabogdány önkormányzata hét településsel közösen pilot programot indított ahálózatnak a közgazdasági munkában való felhasználására.

Az említett régiók képviselői, valamint a Magyar Teleház-szövetség és a Regionális Adatszolgáltatók Egyesületének képviselői

1997. szeptember 4-én hivatalosan is megalakították a Magyar Intelligens Régiók Szövetségét. A már említettek mellett a legfontosabb céljaik:

- ☞ Közös érdekérvényesítés és a közös érdekvédelem fórumának megteremtése.
- ☞ Informatikai eszközökkel összekapcsolni a társadalom egymásra épülő elemeit:
 - ♦ civil élet, lakosság

- ♦ önkormányzatok
- ♦ közigazgatás (kormányzat, dekoncentrált szervezetek)
- ♦ gazdasági élet szereplői (kereskedelmi, ipar, gazdasági kamarák, vállalkozók, stb.)
- ♦ oktatási intézmények
- ♦ kultúra.

Hírforrás: MNT

KARÁCSONY

A magyarság népszokásait a téli, tavaszi és a nyári napforduló köré csoportosuló szokások által lehet a legjobban bemutatni. **Az egyik leggazdagabb a karácsonyi ünnepkör.**

A karácsonyi ünnepkör az adventtal kezdődik, melynek első napja az András-naphoz (nov.30.) legközelebb eső vasárnap. Néhol kezdetét éjféli harangszóval jelezték, ettől kezdve tilos volt minden hangos, zenés szórakozás. A lányok és asszonyok fekete, de legalábbis sötét színű ruhában jártak a templomba.

A Miklós-nap (dec. 6) megünneplése fiatalabb népszokásaink közé tartozik. Így a gyermekek megajándékozása a magyar falvakban csak az utóbbi évszázadban kezdett terjedni.

A Luca-nap (dec.13) a Gergely-féle naptárreform előtt az év legrövidebb napja, ez az oka, hogy sok helyen egészen a legutóbbi időig a magyar parasztok innen számították a nappalok hosszabbodását. Ezen a napon az asszonyok nem dolgoztak. Ekkor kezdtek hozzá a férfiak a Luca-szék készítéséhez, melynek egyes darabjait más-más fából egy-egy nap faragták ki, úgyhogy éppen a karácsonyi éjszakai misére készülnön az egész el. Aki erre ráült az éjféli misén, az meglátta a nagy szarvú boszorkányokat a templomban, de már szaladni is kellett hazafelé, mert ha felismerték, széttépték volna.

A Dunántúlon ezen a napon a gyermekek sorba járták a házakat, és mondókéval varázsolták meg a tyúkokat, hogy egész évben jól tojjanak. Az egész ház népének versben kívántak minden jót a következőképpen:

Luca. Luca kitty, kotty!
Sáp, sáp, rud, rud, kukuriku!
Annyi csirkéjük legyen,
Mint égen a csillag!
Annyi pénzük, buzájuk legyen,
Mint földön a fűszál!
Akkora kolbászuk legyen,
Mint az uccakapu!
A doktor, patika éhen haljon,
A barmuk a zsirtól megfulladjon!
Luca, Luca kitty, kotty,
Kukuriku!

A szálláskeresés újabban elterjedt vallásos szokás, melyben kilenc család állt össze, és december 15-től kezdve, sorba mindennap máshová vitték a Szent Család képét, ez előtt énekeltek és imádkoztak. Majd egy szegényebb családot megajándékoztak, mintha azt a Szent Családnak adnák.

A legismertebb karácsonyi játék a betlehemezés, melyet a közelmúltban az egész magyar nyelvterületen ismertek, és a városokban is játszották. A templomi misztériumjátékokról már a XI. századtól szólnak feljegyzések, majd később kiszorult a templomból, és a XVII - XVIII. században iskolákban, vallásos egyesületekben adták azokat elő. A betlehemet általában 16-18 éves fiúk, legények adták elő.

A betlehemesek felszerelésüket már advent elején kezdték készíteni, tanulták a verseket, énekeket, és karácsony előtt sokszor tíz napig is állandóan járták a falut, sőt egy-egy csoport a szomszéd településeket is felkereste.

Karácsony másodnapján, Szent István napjához kapcsolódik az egyik legnagyobb múltú magyar szokás a regölés. A szó maga összefügg a sámán révülését jelentő szóval, így feltehetően legalábbis részben a honfoglalás előtti időig követhető, míg másik oldalról a különféle európai alakoskodó játékokkal tart kapcsolatot. A középkori regösök énekeiben, nótáiban, mókáiban a mulattatás játszotta a főszerepet, sokszor azonban olyan társadalmi viszásságokat mondtak el, melyekről egyébként az ország vagy egy-egy nagytáj vezetői nem szerezhettek volna tudomást. A regölés szokását a Dnántúl, főleg annak nyugati felében, továbbá a Székelyföld egyes részein volt a legismertebb. Gyerekek, fiatal legények, főleg állatbőrbe öltözve járták a falut, még a nevük is állatokét idézte: bika, disznó... stb. félelmetesen

hangzó láncos botjukat rázták, s köcsögdudájukkal, mely nem volt más, mint egy cserépköcsög hártáival bevonva minél nagyobb zajt csaptak, és házról-házra járva ilyen szöveggel köszöntöttek be. „Megjöttünk Szent István szolgálai, hideg, havas országból, elfagyott kinek a füle, kinek a lába, a kentek adományából akarjuk meggyógyítani. Mondjuk el, vagy nyomjuk?” Ha a mondásra engedélyt kaptak a ház gazdájától, akkor kezdtek bele az éneklésbe, amely teli volt mitikus, archaikus, nemzetközi kapcsolatokra utaló vonásokkal. A második részben a legények és leányok kerültek sorra, akiket összepárosítottak, összeregöltek. Akikre így került sor, azokról azt tartották, hogy a következő farsangkor összeházasodnak. Az ének után rendszerint beszaladt a bikaalak, és a gyerekeket,

lányokat ijesztegette, majd a regösök kérték énekük jutalmát a gazdától.

A karácsonyi ünnepkör ezeket a régi szokásokat, hagyományokat foglalta magába. Melyek mamár csak nagyszüleink, szüleink emlékezetében él. S lehet, hogy már ők sem tudják pontosan felidézni gyermekkoruk és ifjúságuk rég elfeledett világát.

Néprajzi kiadványokban, lexikonokban még röviden tömören megtalálhatóak ezek az utalások.

Összeállította: Ács Sarolta

Felhasznált irodalom: Balassa-Ortutay:
Kis magyar néprajz.

A HAZA ÉLŐVILÁGA

Egy „hasznos” kártevő: A FAGYÖNGY

„Mistletoe and red wine at Christmas time”-éneklik „karácsonyfájuk” a felfüggesztett fagyöngy alatt az angolok, s ha meglátsz ott egy lányt megcsókolhatod, tartja a hagyomány.

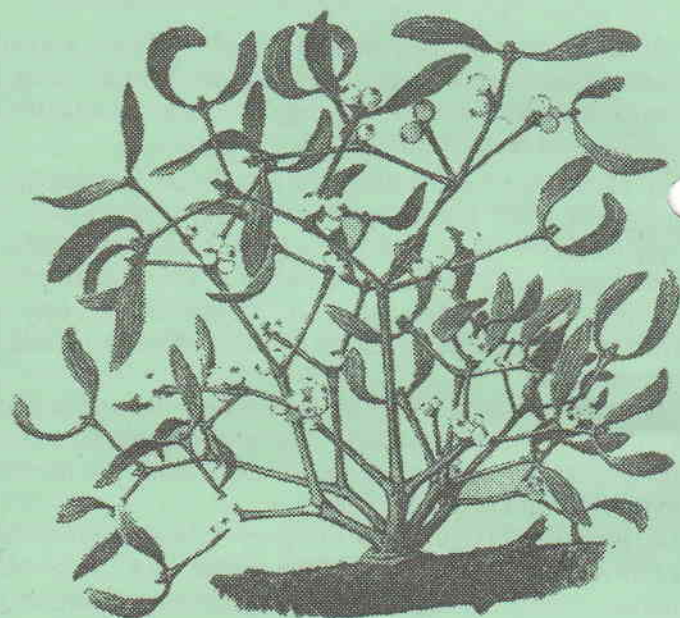
A hagyomány eredete mint általában a hagyományoké az ősidőkbe megy vissza. A germán főisten Odin, felesége Frigg Istennő, fiúk Baldur a fény és meleg fenntartója szép szál fiatalember. Egy éjszaka álmában Baldur meglátja közeli halálát. Elpanaszolja édesanyjának, Frigg asszonynak aki érthetően megrémül. Összehívja az erdők, mezők virágait. Megparancsolja nekik: védjék gyermekét minden bajtól, veszedelemtől. Mindegyikük megígérte, csak a fagyöngy hallgatott. Telt múlt az idő, elérkezett az aratás ünnepe. A vidám lakoma után a vendégek faágakat dobáltak játékosan Baldur felé, de mindegyik elkerülte őt. Egy gonosz vendég azonban nem nyugodott. Tühegyes dárdát faragott a fagyöngy fájából és azt egy öreg, vak ember kezébe adta. A vak ember akarva-akaratlan a fagyöngy fegyverrel szíven találta Baldurt. Az Istenek, érdekes módon a fagyöngyöt azzal büntették, hogy tártalanul a lombtalan fák koronájában, kiteve az időjárás viszontagságainak „szenvedve” kell, hogy éljenek. A zimankóban könnyeik fehér gyöngyszemekké fagyva virítanak a téli ágakon. Baldur ereje él bennük, s hirdeti a fény és meleg visszatérését.

Nyárfákon, bükkön, tölgyön, gyümölcs és akácfákon egyaránt megtalálható.

Sárga rokona, – amely lombhullató – inkább csak tölgyön és szelídgesztenyén található. Kevésbé becsülik, ezért népi neve fakín.

A fehér fagyöngy különös, télen is díszlő, bőrszerű leveleivel felkeltette a nép képzeletét és szerepe volt a termékenység rítusokban. Erre emlékeztet a karácsonyi csók is...

Félélősködő növény, a vizet és tápanyagokat a gazda növényből szerzi, de maga is asszimilál. A reneszánszát élő természetgyógyászat, vérnyomáscsökkentő,

szívműködést javító szerként használja, de az immunrendszer működését is segíti, és daganat megelőző hatást is tulajdonítanak neki. A magasvérnyomás kezelésében főleg az érlemeszesedés eredetűeknél jó hatású.

Gyöngyszerű termése a madarakat csábítja, de gyakran a vesztüket is okozza. Latin neve is ragacsos-ságára utal – Viscum – madárlépet jelent. Ez a tulajdonsága, csak az Ausztráliában élő fagyöngy madarat nem zavarja.

A magyar irodalomban Tompa Mihály egy szép szerelmi történetet költ a fagyöngyről, melynek legszebb, jellemző sorai a következők:

„Ágad ágaimmal, élted
Életemmel forrjon össze,
Vérem legyen a te véred,
Vénülésem ifjúságod!
Légy a fának dísze, gyöngye!”

Dr. Szinku Mihály

Európa mozgásban

A MAGYAR-EU KAPCSOLATOK TÖRTÉNETE

HIDEGHÁBORÚ SZEMBENÁLLÁS

Magyarország és a nyugat-európai integrációs intézmények viszonya sokáig ellenséges volt. A Közös Piac fennállásának első harminc évében hazánk „háttal fordított” a szervezetnek. A KGST és a Varsói Szerződés nem tette lehetővé a tagállamai számára, hogy más hasonló csoportosulásokkal – főként a NATO köré épült nyugati szervezetekkel – kapcsolatban tartsanak. A hidegháború idején a KGST és az Európai Közösség nem ismerte el egymást. A gyakorlatban ez azt jelentette, hogy kölcsönösen kerültek minden kapcsolatot a másik szervezettel, s csupán az egyes országokkal ápták a hagyományos nemzetközi viszonyt. Habár a Közös Piac és a KGST egyaránt létezett és működött, mindkét szervezet nemzetközi szerepe csonka maradt, mivel éppen a legnagyobb szomszéd tagadta meg a másiktól a diplomáciai kapcsolatokat és a nemzetközi szerződések megkötését.

A hidegháború idején Európa három integrációs szervezetre tagolódott. E három nagy egység határait és belső működését a politikai-katonai együvé tartozás határozta meg. Az Európai Közösséget NATO-tagok hozták létre. Az Európai Szabadkereskedelmi Társulásban (EFTA) nagyjából semleges államok, a KGST-ben pedig a Varsói Szerződés tagországai kapcsolták össze gazdaságaikat. Az Európai Közösség és az EFTA tagállamai között a vállalatokat szoros kereskedelmi, sőt tulajdonosi kapcsolatok fűzték össze.

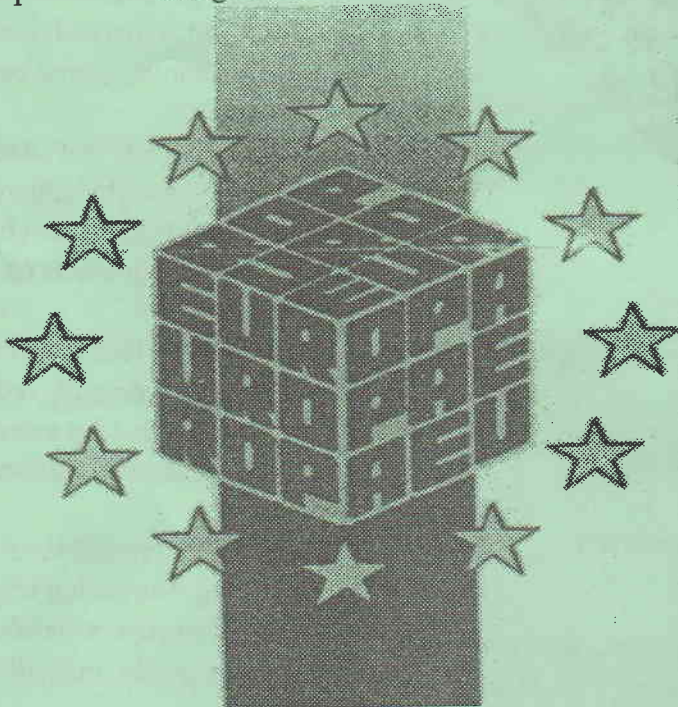
Európa keleti és nyugati felét azonban politikai, katonai és gazdasági szakadék választotta el egymástól.

KORLÁTOZOTT GAZDASÁGI KAPCSOLATOK

A politikai kapcsolatok hiánya természetesen hatással volt a gazdasági együttműködés alakulására is. A KGST befelé fordult és igyekezett önállóságra berendezkedni. Tagországainak külkereskedelméből a hidegháború idején az Európai Közösség csupán tíz százalékkal részesedett. A Közös Piac elsősorban a többi nyugat-európai országgal, az USA-val és Japánnal fejlesztette a gazdasági együttműködést. Az EK külső kereskedelmében a KGST-államok összesen

három-négy százalékot képviseltek. A kereskedelmet különféle korlátozások sújtották. A KGST-államokban az iparilag fejlett nyugati országokkal folytatott kereskedelem háttérbe szorult. A politikai sorrend mindannyiuknál a többi KGST-országgal kezdődött, ezt a fejlődő világ követte, a „fejlett tőkés” országokkal pedig igyekeztek az árucserét a szükséges minimumra korlátozni. A vállalatok nem tarthattak közvetlen kapcsolatot a nyugati cégekkel, csak az állami külkereskedelem csatornáin érintkezhetek a külföldi vevőkkel vagy szállítókkal. Áruhiteket sem fogadhattak el nyugatról.

A Közös Piac is korlátozta a KGST-államokkal folytatott kereskedelmet. Mindenekelőtt megkülönböztető kvótákat tartott érvényben számos kelet-európai termékre. Ezt a piaci költségektől elszakított, tervgazdasági árak veszélyével indokolta. A hadiipari felhasználás lehetőségére való tekintettel mindkét részről tilalom alá esett a legfejlettebb technikát képviselő termékek és eljárások adás-vétele. Emellett az utazási nehézségek, a vízumkötelezettség, a közlekedési és távközlési infrastruktúra szétszakítottsága is hátráltatta a gazdasági együttműködést.

A POLITIKAI ENYHÜLÉS HATÁSA

A kelet-nyugati kapcsolatok enyhülése fokozatosan mérsékelte a kereskedelem akadályait. Az igazi fordulat azonban csak akkorra érlelődött meg, amikor az Európai Közösség már a harmincadik születésnapját ünnepelte. A szovjet nyitás, a gorbacsovi külpolitika teremtette meg az előfeltételeket ahhoz, hogy az EK és a KGST végre elfo-

gadják egymást partnereként. E lépés szükséges volt ahhoz, hogy tagállamaik is szabadon tárgyalhassanak a másik szervezettel. A szovjet „peresztrojka” rendszermentő politikai kísérlete azonban sem az idejétmúlt államszocialista rendszert, sem pedig annak nemzetközi gazdasági szervezetét, a KGST-t nem tudta fenntartani. Magyarország és más KGST-tagállamok számára viszont éppen a KGST hanyatlásának, majd összeomlásának idején nyílt meg az út a közvetlen és akadálymentes kapcsolatépítéshez az EK-val. Három évtizednyi elszigeteltség örökségével kellett szembenézni és a késést gyors ütemben behozni.

KISTELEPÜLÉSEK ISKOLÁIÉRT SZAKALAPÍTVÁNY

Célja: a kistelepülések iskoláinak helyreállítása, működési feltételeinek javítása. Az iskolakönyvtárak állományának új tematikai egységekkel való kiegészítése, könyvállományuk gyarapítása.

Pályázni lehet: A múltban megszüntetett vagy visszafejlesztett, 1-4., 1-6. osztályos iskoláknak a szükséges felújítás feltételeinek egyszeri kiegészítő támogatása céljából. Sportpálya létrehozását a kuratóriumnak nem áll módjában támogatni.

A kistelepülések általános iskolái kizárólag iskolai könyvtárak állományának gyarapítására kérhetnek támogatást. Nyelvi labor, új könyvtár létrehozását, berendezését, számítástechnikai eszközök és hangzó anyagok vásárlását nem tudjuk támogatni.

A pályázat feltételei: A pályázatnak tartalmaznia kell: a település jellemzőinek rövid összefoglalását, a pályázat céljának pontos ismertetését, a pályázó saját anyagi-pénzügyi hozzájárulását - az igényelt támogatás előzetes költségvetését, a végrehajtásért felelős személy megnevezését.

A pályázat benyújtásának határideje **1998. április 1.**

FELSŐOKTATÁSI KURZUSOK KIDOLGOZÁSA

A Nyílt Társadalom Intézet Nemzetközi Felsőoktatási Támogató Programja egyik legújabb kezdeményezése értelmében pályázatot hirdet új felsőoktatási kurzusok kidolgozására.

A pályázat célja új és újító szellemű egyetemi kurzusok létrehozók egyéni vagy csoportos terveket adhatnak be. A támogatást rövid kurzusok előkészítésére és oktatására lehet majd felhasználni a következő tudományágakban:

- szociológia,
- politikai közgazdaságtan,
- néprajz-antropológia,
- művészettörténet,
- közintézményi szféra elemzése (public sector analysis).

A pályázatok beadási határideje **1998. január 20.**

Pályázati kérdőív beszerezhető: **Soros Alapítvány, 1525 Budapest.**

TAGSÁGI JELENKEZÉSI LAP

Alulírott kijelentem, rendes tagként belépek a ZALAI NÉPFŐISKOLAI EGYESÜLETBE.

A jelentkező magán vagy jogi személy (szervezet, intézmény), illetve faluközösség, társaság megnevezése:

Címe:

Jogi személy esetén az egyesületi állandó képviselő neve, címe:

Kelt:

aláírás

tagdíj: magánszemély esetén: 300Ft/év
jogi személy esetén: 1.200Ft/év

ZalaiKAPOCS

A Zalai Népfőiskolai Egyesület lapja
Kiadja: a Zalai Népfőiskolai Egyesület
Szerkesztő: Ács Sarolta
Szerkesztőség címe: 8900 Zalaegerszeg

Kosztolányi út 10.

Tel./fax: (92) 324-117, tel.: (92) 311-010/321

Gépelte: Kovács Mónika

Számítógépes munka: Kálmán Attila (**AtiPrint®**)

Nyomdai munkák: Zala Megyei Közgyűlés
Házinyomda 97-97

ISSN: 1417-2283